

Nr 4.

Ankom till riksdagens kansli den 3 mars 1944 kl. 12 m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion angående utredning om åstadkommande av centraliserad medelsförvaltning i landskommunerna.

Uti en inom andra kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 11, av herrar *Severin* i Gävle och *Persson* i Växjö hemställas, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla om skyndsamt utredning angående åtgärder i syfte att påskynda en mera allmän övergång till centraliserad medelsförvaltning i landskommunerna».

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

I städerna kunde redan före 1930 års kommunallagsrevision en tämligen långtgående centralisering av medelsförvaltningen genomföras med stöd av de reglementen som utfärdades för respektive drätselkammare. För landskommunernas del öppnades först i samband med antagandet av den nya lagen om kommunalstyrelse på landet motsvarande möjlighet till rationalisering. Enligt 44 § äger härefter kommun, där fullmäktige finnas, därest det med hänsyn till särskilda omständigheter prövas lämpligt, besluta, att den medelsförvaltning, som åligger kommunalnämnden, skall under nämndens inseende handhas i annan ordning. Sådant beslut — för vars fattande erfordras kvalificerad majoritet — skall underställas Konungen, som äger fastställa reglemente för förvaltningen. Paragrafen kompletterades år 1931 med en bestämmelse om sammanförande, under samma förutsättningar som nyss sagts, av sålunda ordnad medelsförvaltning och medelsförvaltning som enligt lag eller författning tillkom andra kommunala nämnder eller styrelser. En liknande bestämmelse infördes i lagen om kommunalstyrelse i stad.

Av uppgifter, som utskottet inhämtat, framgår, att en centralisering av medelsförvaltningen genomförts i jämförelsevis få landskommuner. En med enstaka undantag fullständig centralisering enligt 44 § i lagen om kommunalstyrelse på landet har sålunda för närvarande skett i 34 köpingar, 12 municipalsamhällen och 149 egentliga landskommuner, av vilka ingen äger mindre än 1 000 och ytterst få mindre än 2 000 invånare.

I anledning av motionsvis framförda önskemål om reform av det kommunala kontrollväsendet anhöll 1937 års riksdag (skrivelse nr 266) hos Kungl. Maj:t om utredning angående bl. a. en förbättrad organisation av den kommunala medelsförvaltningen. I sitt av riksdagen godkända utlåtande (nr 18) i ämnet berörde konstitutionsutskottet även centraliseringsproblemet. Utskottet erinrade härvid om att mindre landskommuner utan fullmäktige icke ägde rätt att genomföra den för en effektiv kassakontroll betydelsefulla cen-

tralisering av medelsförvaltningen, som möjliggjorts genom 1930 och 1931 års lagstiftning. Det stode dock öppet för dessa kommuner att frivilligt införa fullmäktige, och en utveckling i denna riktning kunde bl. a. främjas genom en sänkning av det invånarantal, vid vilket fullmäktige i den borgerliga kommunen obligatoriskt införes. Påföljande år beslöts en sänkning av nämnda befolkningstal från 1 500 till 700. I sitt till grund för riksdagens beslut i frågan liggande utlåtande (nr 9) erinrade konstitutionsutskottet om sitt nyssnämnda uttalande vid 1937 års riksdag angående en sådan lagändrings återverkningar på möjligheterna i mindre kommuner att centralisera medelsförvaltningen.

Såväl 1939 som 1942 års riksdagar hemställde i anledning av väckta motioner i skrivelser (nr 387 resp. nr 121) hos Kungl. Maj:t om utredning angående ändrad lagstiftning i syfte att åstadkomma en rationell kommunal indelning. I anledning härav tillsatte Kungl. Maj:t genom beslut den 30 juni 1943 den s. k. kommunindelningskommittén med uppgift att verkställa berörda utredning och framlägga därav föranledda förslag. Av direktiven framgår att kommitténs verksamhet är avsedd att utmynna i förslag till förändrad lagstiftning angående ordning och villkor för ändring i kommunal indelning med sammanslagning av mindre kommuner såsom en ledande synpunkt.

Enligt vad utskottet inhämtat har kommunindelningskommittén under omprövning jämväl frågan angående lämpligheten av en allmän centralisering av medelsförvaltningen i de större kommuner, som torde framgå som resultat av den planerade nyindelningen av kommunerna. Med hänsyn härtill anser sig utskottet, som erkänner det beaktansvärda i syftemålet med motionen, för närvarande sakna anledning att föreslå skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om utredning i ämnet. Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 3 mars 1944.

På konstitutionsutskottets vägnar:

JONES ERIK ANDERSSON.

Närvarande: herrar Jones Erik Andersson, Sandegård, Källman*, Karl August Johanson, Björck, John Gustavson*, Sven Hansson*, Lennart Johansson*, Söderdahl, Ragnar Bergh*, Thorell, Fast, Nolin*, Fält, Norén*, Pettersson i Norregård*, Spångberg, Jonsson i Haverö*, Sefve* och Larsson i Julita*.

* Ej närvarande vid justeringen.